

Nu, ceea ce îl salvează este acordul final al fantasmagoriei sale nocturne : podurile de pe Neva încep să se ridice și e obligat să alerge, să facă lungi ocoluri ca să dejoace capcana insulelor despărțite.

În ascensor, văzându-și chipul descompus, Șutov conchide cu gravitate filozofică : „Cred că acum am înțeles totul“. Nu știe pe cine încearcă să convingă, dar această minciună îl ajută să-și rețină lacrimile.

Vlad îl întâmpină cu o bunăvoință stăruitoare.

— V-am pregătit câte ceva pentru cină, avem sturion afumat, dacă nu cumva... Vinul e aici, dar în acest domeniu probabil că sunteți dificil, ca toți francezii... Mama a sunat, din păcate n-a reușit să se elibereze... Avem și crab din Extremul Orient... Ei, cum a fost Petersburgul *by night*?

Șutov e mișcat de această căldură prietenească. Un bărbat hăituit se poate înmuia ușor. De ce să nu mărturisească tot? Călătoria ratată, reîntâlnirea neizbutită cu Iana... Așezându-se la masă în bucătărie (loc de lungi privegheri pentru rușii generației sale, de comuniuni de idei, spirituale și spirtoase), începe să vorbească : crinolinelor din Grădina de Vară, orașul de altădată, atât de puțin sărbătoresc și totuși...

Își dă repede seama că tânărul nu-l ascultă. Vlad rămâne în picioare, aruncă priviri discrete la ceas, în sfârșit, nu se mai poate abține și propune :

— Dacă vreți, vorbim mâine, o să avem tot timpul... De fapt... Voiam să vă cer o favoare... Vedeți, lucrez acasă de patru zile și nu e ușor...

Șutov își imaginează că e vorba de un sfat legat de meseria lui Vlad, de o părere despre un

autor, despre o traducere... Are chiar timp să se simtă important, înzestrat cu o mare experiență literară... Și apoi cererea se precizează :

— În realitate, lucrez acasă din cauza bătrânului. Mamei îi e tare frică să nu i se întâmple ceva chiar înainte de mutare... Vlad coboară vocea : Nu neapărat că ar crăpa. Cu asta ne descurcăm, chemăm un medic, face o constatare și *see you later!* Nu, ar fi mai grav să... Da, e mut, nici nu știi ce-i dă prin cap. Imaginați-vă că își taie gâtul, are două mâini sănătoase, ar putea. Ne-ar acuza de rău tratament și de mai știu eu ce. Mai ales că socrul meu e un om cu o situație foarte la vedere ! Mama e îngrijorată. O ajut cum pot, doar că... De la întoarcerea mea din State, nu mi-am revăzut prietena. Mă rog, a venit de dimineață să probeze hainele pe care i le-am adus, dar cu toată lumea care se agită pe-aici, nu prea am avut intimitate...

Fiindcă Șutov face și el parte din „toată lumea“, Vlad se grăbește să precizeze :

— N-o să ne apucăm să ne sărutăm sub nasul lui tataie ! În plină sărbătoare, mă trezesc că trebuie să-l păzesc pe boșorog ! Văd carnavalul doar la televizor, mai rău ca ocașii. Iar prietena mă sună și-mi zice de-a dreptul : alege, eu sau muribundul ! Mă rog, femeile exagerează întotdeauna... Iată în ce situație sunt. Deci, mă gândeam să vă cer o foarte mare favoare. Dacă puteți să stați cu bătrânul până dimineață... Vă promit, vă jur că la șase și jumătate vă înlocuiesc, iar la opt îl iau infirmierii... Serios ? Nu vă deranjează ?

Șutov îl asigură că nu, invocă decalajul orar („La Paris mă culc la două, adică la ora patru aici...“). Vlad nu mai prididește cu mulțumirile, îi dă câteva instrucțiuni :

— Și-a luat deja rația de haleală, cu asta e gata. Acum, dacă vedeți că i se umple plosca... Dar nu urinează prea mult. Să știți că vă rămân îndatorat pe viață! Data viitoare când veniți la Petersburg, nu ezitați...

Ușa se trânteste și, de pe palier, se aude vocea tânărului strigându-i prietenei în telefonul mobil vestea cea bună.

Televizorul din fața biroului lui Vlad transmite o operă (ochii celor patruzeci și cinci de șefi de stat sunt îndreptați spre un Pavarotti și roind de sudoare). Ușa întredeschisă a camerei lasă să se vadă o cuvertură verde, o mână ce ține o carte. Uneori se aude foșnetul unei pagini.

Șutov râde, mai întâi înăbușit, în pufnituri scurte, apoi, amintindu-și că bătrânul e fără îndoială la fel de surd pe cât e de mut, nu se mai abține, pieptul i se zguduie de hohote. Frumoasa elegie a regăsirii dă în burlesc. Venit ca un pelerin nostalgic, iată-l în mijlocul unei modernități în delir, amestec de ispите americane și marionete rusești. A vrut să înțeleagă țara asta nouă și e aruncat laolaltă cu vechiturile sovietice, alături de un surdomut senil căruia îi va goli oala de noapte.

Râde, știind că e singura lui șansă de-a nu cădea în patosul paradisului pierdut. Copilăria sa la orfelinat, un paradis? Sau poate tinerețea mizerabilă? Istoria țării asteia, scrisă între două rânduri de sârmă ghimpată? Nu, nu, mai bine râdem, de teamă să nu plângem! Și nu ducem lipsă de motive de haz. Pe ecran, burta tunătoare a lui Pavarotti e abandonată rapid de cameră, care țintește un cu totul alt interpret: Berlusconi, care, cu ochii pe jumătate închiși, cântă și el, sub privirile amuzate ale lui Putin. Șutov schimbă

postul. Un reportaj despre defilarea vechilor tramvaie : în timpul asediului Leningradului de către naziști, vagoanele transportau cadavrele locuitorilor morți de foame. Șutov butonează : un film indian, o femeie se extaziază, un bărbat își strivește dușmanul sub o frumoasă motocicletă. CNN : cotele de la bursă urcă, un general vorbește despre restabilirea păcii. Echivalentul rusesc al CNN și minunea informațiilor în buclă : doamna Putin le invită iarăși pe femei să-și aleagă un croitor personal, grecii prezintă din nou moaștele Sfântului Andrei, iar cele două rockerițe se plâng de publicul englez prea pudibond... Și când, schimbând pe un alt post, Șutov dă peste un film erotic, trupurile creează iluzia că nu și-au întrerupt de ore întregi împerecherea. Reclama la conserve de carne pentru pisici. Un motociclist își spală părul „tocit și obosit“ cu un șampon nutritiv. O mașină țâșnește către soare : „Ca să ajungi la timp acolo unde fiecare clipă contează!“ . Un călău îi taie cravata primarului din Sankt Petersburg. Într-un salon de serial american, un tânăr negru obez îi face să râdă pe doi albi slabi, debili. Într-o țară baltică, o defilare a unor foști soldați SS. O reclamă la cremă de ras...

Șutov mănâncă la televizor (vinul e bun, chiar și pentru un „francez“) și se simte aproape fericit. Destins, în orice caz, mulțumită absurdului care se revarsă din ecran. Taina pe care încerca să o descifreze e simplă : Rusia s-a alăturat jocului de roluri planetar, maimuțărelilor și codurilor sale. Iar sărbătorirea tricentenarului nu face decât să exacerbeze acest elan către marele show al lumii : cei patruzeci și cinci de șefi de stat îndopați cu caviar, adăpați cu votca noastră, adormiți cu Ceaikovski al nostru. Bogăția lui Bill Gates ? Mai

bine admirați miliardarii noștri, făcuți doar în câțiva ani!

Pe ecran apar jurnaliștii care, adineauri, comentau mofturile animaliere ale nou-îmbogățiților. Acum vorbesc despre vacanțele pe care și le oferă magnații: un vapor de agrement (lung de o sută nouă metri), având la bord un elicopter și un mic submarin, o piscină cu plăci de aur, umplută cu șampanie în timpul party-urilor între prieteni, jurnaliștii nu reușesc să cadă de acord în privința mărcii și anului de fabricație... Un singur clic și se vede vechiul tramvai traversând orașul înfometat, în timpul războiului.

Râsul lui Șutov se domolește într-un oftat de ușurare. N-ai de ce să-ți bați capul, trebuie doar să accepți carnavalul lumii, în care rușii își au de-acum locul lor. Toată lumea pe scenă! Manejul se învâрте și doar mohicanilor ca el le mai pasă de secolul trecut. Nostalgicii care visează la serile cețoase pe Marea Baltică sunt aruncați în praf, în urzici, departe de carnaval.

Din camera bătrânului se aude o tuse seacă, apoi foșnetul unei pagini. Șutov aruncă o privire prin crăpătura ușii și își aduce aminte de ploscă, poate că trebuie golită deja. Să meargă să-i ureze noapte bună? Să stea o clipă cu el? Nu se simte în largul lui lângă această prezență omenească, totodată mută și plină de un sens grav.

„Suntem din aceeași epocă...” Ideea îi displace. Încearcă să o nuanțeze. Nu, mai curând, bătrânul e doar el singur o întreagă epocă. Din ce i-a povestit Iana, e ușor să-ți imaginezi viața a cărei umbră se cocârjează sub cuvertura verde. În tinerețe, bărbatul cânta într-unul din corurile care veneau pe front să-i încurajeze pe soldați. Tranșee pe câmpia măturată de zăpadă, o estradă

încropită din lăzi de artilerie, cântăreți disimulându-și tremuratură, răsând, cântând bucăți pline de bravură. După aceea... Ce-o mai fi făcut? Ca toată lumea : când a fost asediat Leningradul, bărbații valizi s-au trezit pe câmpiile acelea înghețate. Apoi, dacă e s-o crezi pe Iana, și-a încheiat anii de război în înceata înaintare spre Berlin. După aceea? Reconstrucția țării, căsătorie, copii, muncă, rutină, bătrânețe... O viață banală. Și totodată extraordinară. Același bărbat tânăr, într-un oraș din care Hitler voia să facă un vast deșert. Doi ani și jumătate de asediu, peste un milion de victime, adică dispariția zilnică a unui mic oraș. Ierni cumplite, moartea pândind în labirintul negru al străzilor, un megaoraș de gheață, fără pâine, fără căldură, fără transport. Apartamente locuite de cadavre. Bombardamente neîntrerupte. Și teatrele continuând să monteze spectacole la care oamenii veneau după paisprezece ore de muncă în uzinele de armament... Pe vremuri, învățai la școală istoria acestui oraș secătuit, rămas în picioare.

În camera lui, bătrânul tușește și se aude zgomotul ceștii pe care o pune pe noptieră. Ce să crezi despre viața lui? Șutov nu-și poate pune de acord gândurile. O viață eroică? Da, dar și sacrificată fără rost. Și frumoasă, fără îndoială, prin abnegația sa. Și absurdă, căci țara pentru care a luptat nu mai există. Bătrânul ăsta se va trezi mâine într-o anticameră a morții, undeva printr-un cotlon îndepărtat al țării, în compania invalizilor însingurați, înconjurat de infirmiere care fură tot ce se poate fura din ospiciu. Ce sfârșit glorios!

Iarăși foșnetul paginilor. Șutov simte împunsătura ascuțită a furiei. În tinerețe, a văzut prea des resemnarea asta rusească în fața sorții. Da,